

Adrian Matuła
Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Streszczenie rozprawy doktorskiej

pt. Obraz Rosji sowieckiej na łamach wybranych polskich czasopism konserwatywnych w latach 1929-1939

Niniejsza rozprawa doktorska omawia problematykę obrazu Rosji Sowieckiej, jaki został przedstawiony na łamach polskich czasopism powiązanych z środowiskami zachowawczymi istniejącymi w Drugiej Rzeczypospolitej w latach 1929-1939. Tytułowe zagadnienie zostało przedstawione w wielu aspektach poprzez analizę artykułów publicystycznych dotyczących różnych płaszczyzn sowieckiej rzeczywistości. Data początkowa związana jest z rozpoczęciem w Związku Sowieckim pierwszego planu pięcioletniego, końcowa natomiast z wybuchem II wojny światowej.

Celem pracy jest zobrazowanie stosunku polskich publicystów i dziennikarzy pism zachowawczych do przemian zachodzących w komunistycznej Rosji w opisywanym dziesięcioleciu.

Praca składa się ze wstępu i zakończenia oraz z pięciu rozdziałów mających charakter problemowy. Zastosowano przede wszystkim metodę analizy źródeł, za które uważane są w niej materiały publicystyczne, połączoną z próbami syntezy.

Rozdział pierwszy jest ściśle wprowadzający do tematu. Skupia się on w głównej mierze na istniejących w okresie międzywojennym organizacjach konserwatywnych, przedstawia historię analizowanych tytułów prasowych. Zarysowuje również sposób, w jaki rozumieeli oni zagadnienie konserwatyzmu oraz, w sposób bardzo ogólny, historię interpretacji komunizmu i rewolucji wśród myślicieli zachowawczych.

Rozdział drugi skupia się na omówieniu polityki wewnętrznej Związku Sowieckiego w oświetleniu artykułów pochodzących z zachowawczych pism. Poruszone zostały w nim zagadnienia interpretacji walki Józefa Stalina z innymi przywódcami partyjnymi, kwestia zmian ustrojowych oraz polityka wobec mniejszości narodowych.

Kolejna część dotyczy opisów polityki zagranicznej sowieckiej Rosji. Skupiono się na czterech tematach, które podejmowali polscy publicyści: stosunkach polsko-sowieckich, polityce Moskwy wobec Europy Zachodniej, działaniach Związku Sowieckiego wobec państw pozaeuropejskich, oraz roli państwa komunistycznego w ostatnich latach przed wojną.

W rozdziale czwartym poruszono problematykę przekształceń ekonomicznych i gospodarczych w Związku Sowieckim. Analizie i opisowi poddane zostały artykuły z pism konserwatywnych dotyczące planów pięcioletnich oraz kolektywizacji realizowanych w Rosji Sowieckiej.

Ostatni fragment pracy dotyczy kwestii przemian społecznych zachodzących w Związku Sowieckim, które zostały opisane w pismach polskich konserwatystów. Poruszono w nim szereg zagadnień jak sytuacja religii, nauki, czy kultury w państwie rządzonej przez bolszewików. Uwagę skupiono również na problemie tworzenia nowego socjalistycznego społeczeństwa oraz człowieka sowieckiego.

Do przygotowania rozprawy posłużyły w głównej mierze artykuły publicystyczne zamieszczane w pismach powiązanych z obozami polskich konserwatystów. Wśród omawianych tytułów umieszczono dzienniki: wydawany najpierw w Krakowie, a od przełomu lat 1934-1935 w Warszawie „Czas”, wielkopolski „Dziennik Poznański”, warszawski „Dzień Polski”, połączony z „Czasem” po jego przeniesieniu do Warszawy, wileńskie „Słowo”, a także „Bunt Młodych”, przekształcony w 1937 r. w „Politykę” oraz redagowaną przez Jana Bobrzyńskiego, „Naszą Przyszłość”. Wykorzystano również teksty autorów zachowawczych pochodzące z wydawnictw pozaprasowych oraz dostępną literaturę.

Kraków 07.11.2021r.

Adrian Motyka